

Użyteczność taksonomii Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonego rozwoju na przykładzie przedsiębiorstwa górniczego

Halina Buk

Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

e-mail: halina.buk.12@gmail.com

ORCID: [0000-0002-1045-1847](https://orcid.org/0000-0002-1045-1847)

© 2024 Halina Buk

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Buk, H. (2024). Użyteczność taksonomii Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonego rozwoju na przykładzie przedsiębiorstwa górniczego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 68(4), 50-60.

DOI: [10.15611/pn.2024.4.06](https://doi.org/10.15611/pn.2024.4.06)

JEL: M29, Q59

Streszczenie

Cel: Głównym celem artykułu jest krytyczna analiza kluczowych wskaźników osiągnięć w systematyce taksonomii kwalifikowanej jako zrównoważona środowiskowo, wprowadzonych regulacjami Unii Europejskiej od 2021 r.

Metodyka: Dla osiągnięcia zakładanego celu zastosowano następujące metody badawcze: analizę piśmiennictwa, krytykę regulacji prawnych Unii Europejskiej oraz metodę indywidualnych przypadków.

Wyniki: Przedsiębiorstwa niefinansowe ujawniają trzy kluczowe wskaźniki w postaci procentowego udziału swojej działalności kwalifikującej się i niekwalifikującej się do systematyki taksonomii UE w całkowitym obrocie (przychodach), w całkowitych nakładach inwestycyjnych oraz w całkowitych wydatkach operacyjnych. Wartość informacyjna i użyteczność obliczanych wskaźników osiągnięć jest bardzo mała z punktu widzenia zarówno inwestorów, jak i innych interesariuszy. Wymagane wskaźniki mają charakter statyczny, trudno je porównywać w czasie, a przede wszystkim nie odzwierciedlają pozytywnych bądź negatywnych skutków oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko. Ustalenie wartości tych wskaźników jest bardzo pracochłonne i kosztochłonne, wymaga zaangażowania doświadczonych menedżerów i specjalistów branżowych z poszczególnych obszarów biznesowych, mających znajomość procesów technologicznych i procesów związanych z ochroną środowiska, posiadania się wiedzą

ekspertów zewnętrznych, rozbudowania analitycznej rachunkowości finansowej i bardzo szczegółowego planowania biznesu w przedmiocie zrównoważonego rozwoju. Zachodzi sprzeczność między ekonomicznością generowania informacji a jej użytecznością.

Implikacje i rekomendacje: Zważywszy na szczytne cele zapewnienia zrównoważonego rozwoju, szczególnie w obszarze środowiska przyrodniczego, konieczne jest przeformułowanie wskaźników osiągnięć w kierunku ujawniania informacji o negatywnym wpływie przedsiębiorstwa na środowisko, ale także o uzyskanych pozytywnych efektach jego ochrony.

Oryginalność/wartość: Celem autorki jest wypełnienie luki teoriopoznawczej w przedmiocie systematyki taksonomii kwalifikowanej jako zrównoważona środowiskowo, zwłaszcza że polska literatura przedmiotu jest w tym zakresie merytorycznym bardzo skromna. Wartością użyteczną jest wskazanie na małą użyteczność informacji ujawnianych w obowiązkowych raportach z zakresu zrównoważonego rozwoju, szczególnie że organy UE zapowiadają dalsze rozszerzanie szczegółowych wskaźników.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, regulacje, taksonomia, kluczowe wskaźniki osiągnięć

---

1. Wstęp

Przedmiotem badań są obowiązujące rygory ujawniania przez niefinansowe jednostki biznesowe informacji w zakresie zrównoważonego rozwoju. Celem naukowym artykułu jest krytyczna analiza kluczowych wskaźników osiągnięć w systematyce taksonomii kwalifikowanej jako zrównoważona środowiskowo. Postawiono tezę badawczą, że wskaźniki te, ustalone subiektywnie przez jednostki gospodarcze, mają małą wartość informacyjną dla różnych interesariuszy i nie odzwierciedlają rzeczywistego pozytywnego bądź negatywnego oddziaływania przedsiębiorstw na środowisko.

Zgodnie z dyrektywami i rozporządzeniami UE od 1 stycznia 2021 roku przedsiębiorstwa niefinansowe ujawniają trzy kluczowe wskaźniki w postaci: procentowego udziału swojej działalności kwalifikującej się i niekwalifikującej się do systematyki taksonomii UE w całkowitym obrocie (przychodach), w całkowitych nakładach inwestycyjnych oraz w całkowitych wydatkach operacyjnych. Na przykładzie wybranego przedsiębiorstwa górniczego wyciągnięto wnioski, że ustalenie wartości tych wskaźników wymaga zaangażowania doświadczonych menedżerów i specjalistów branżowych z poszczególnych obszarów biznesowych, mających znajomość procesów technologicznych i procesów związanych z ochroną środowiska, posiadania wiedzy ekspertów zewnętrznych, rozbudowania analitycznej rachunkowości finansowej i bardzo szczegółowego planowania biznesu w przedmiocie zrównoważonego rozwoju.

Najważniejsza konkluzja z przeprowadzonych badań jest taka, że użyteczność obliczanych wskaźników osiągnięć jest bardzo mała z punktu widzenia zarówno inwestorów, jak i innych interesariuszy. Wymagane wskaźniki mają charakter statyczny, trudno je porównywać w czasie, a przede wszystkim nie odzwierciedlają pozytywnych bądź negatywnych skutków oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko.

Przeprowadzone badania pozwoliły na wypełnienie luki teoriopoznawczej w przedmiocie systematyki taksonomii kwalifikowanej jako zrównoważona środowiskowo. Wartością użyteczną artykułu jest wskazanie na małą wartość informacyjną wymaganych kluczowych wskaźników osiągnięć w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz ograniczoną ich użyteczność dla różnych interesariuszy. Obciążanie przedsiębiorstw dodatkową szczegółową sprawozdawczością i kosztami wydaje się mało celowe, tym bardziej że organy UE zapowiadają dalsze mnożenie raportów w tym przedmiocie.

2. Metodologia

Dla osiągnięcia zakładanego celu i potwierdzenia założonej tezy badawczej przyjęto podejście jakościowe, zweryfikowane praktycznie. Zastosowano takie metody badawcze, jak analiza piśmiennictwa oraz krytyka regulacji prawnych Unii Europejskiej. Wypełniono tym samym lukę teorio-

poznawczą w przedmiocie systematyki taksonomii kwalifikowanej jako zrównoważona środowiskowo. Zastosowano także metodę indywidualnych przypadków, która wydaje się najwłaściwsza dla potwierdzenia wyciągniętych wniosków w przedmiocie badań. Podmiotem badań jest spółka giełdowa z branży górniczej, sporządzająca za 2021 rok po raz pierwszy raport na temat zrównoważonego rozwoju według taksonomii UE – na poziomie zarówno jednostkowym, jak i na poziomie grupy kapitałowej. Przeprowadzono krytyczną analizę opisową na podstawie raportów zintegrowanych za lata 2021 i 2022. Uzasadnieniem badania tylko jednego podmiotu jest fakt, że tylko ten jeden – spośród 60 spółek giełdowych ujmowanych w badanych latach w WIG-ESG¹ – prowadził wyłącznie działalność górniczą (wydobycząc głównie węgiel koksowy będący nawet na liście surowców krytycznych w Unii Europejskiej) i publikował stosowne raporty. Z samą zaś branżą górniczą od kilkunastu lat wiążą się w Polsce liczne problemy natury ekonomicznej, społecznej i przede wszystkim środowiskowej.

3. Podstawy prawne stosowania taksonomii w zakresie zrównoważonego rozwoju w Unii Europejskiej

Zasygnalizowanie podstaw prawnych istotnych dla badanego obszaru merytorycznego wydaje się niezbędne, gdyż w ostatnich kilku latach w Unii Europejskiej przygotowano wiele konkretnych dyrektyw i rozporządzeń, które należy stosować wprost. Nasuwa się od razu pytanie, czy w tej materii nie dochodzi do przeregulowania formalnego i, po drugie, czy są one rzeczywiście użyteczne.

Efektom tzw. Europejskiego Zielonego Ładu jest obowiązek stosowania przez kraje członkowskie od 1 stycznia 2017 r. regulacji dotyczących ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE). Konsekwencją tego są odpowiednie zapisy w ustawie o rachunkowości (art. 49b i 55 ust. 2b Ustawy z 1994). Już po roku stosowania tej dyrektywy okazało się, że niedookreślenie i nieskonkretyzowanie pożądaných informacji pozwoliło jednostkom i grupom kapitałowym na bardzo wybiórczy dobór ujawnianých informacji, oczywiście eksponując pozytywne, choć nieznaczące, a nie negatywne dane. Poszerzono wyniki badań przedstawione w pracach innych badaczy na przykładzie dużých spółek notowanych na GPW w Warszawie (Zarzycka i Krasodomska, 2021) czy w sektorze węglowym w Polsce (Janikowska, 2022, s. 49-67). W Raporcie Ministerstwa Finansów o ujawnianiu informacji niefinansowych (Ministerstwo Finansów, 2019) podano liczne przykłady uwag krytycznych w stosunku do wszystkich obszarów merytorycznych wymaganych informacji. Jeżeli chodzi o obszar środowiskowy, zdarzały się jednostki w ogóle niedeklarujące polityki środowiskowej bądź niesygnalizujące zamiaru ograniczania zużycia energii czy emisji CO₂.

Podobnie było w innych krajach członkowskich. W sprawozdaniach niefinansowych przedsiębiorstwa często nie odzwierciedlały faktycznych działań, co było negatywnie odbierane przez interesariuszy (Cosma i in., 2020; Izzo i in., 2020). Stosowano także praktyki pozornej poprawy wizerunku (Heras-Saizarbitoria i in., 2021; Kornieieva, 2020, s. 62-71; Nicolo i in., 2022, s. 214-260).

W sprawozdaniu Komisji Europejskiej z 21 kwietnia 2021 r. w sprawie klauzul przeglądowych zawartych w stosownych dyrektywach wskazano problemy dotyczące skuteczności dyrektywy 2014/95/UE. Istnieje wiele dowodów na to, że wiele jednostek nie ujawnia istotnych informacji dotyczących wszystkich głównych kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym informacji związanych z klimatem, takich jak wszystkie emisje gazów cieplarnianych i czynniki wpływające na różnorodność biologiczną. W sprawozdaniu jako istotne problemy wskazano również ograniczoną porównywalność i wiarygodność informacji na temat zrównoważonego rozwoju. Ponadto wiele jednostek, od których

---

¹ Zgodnie z komunikatem GPW Benchmark ostatnim dniem publikacji indeksu WIG-ESG jest 28 czerwca 2024 r. Jednym z kluczowych czynników decydujących o zakończeniu publikacji WIG-ESG był brak zaangażowania inwestorów indywidualnych w kwestie ESG. Według Ogólnopolskiego Badania Inwestorów 2023 aż 80% ankietowanych nie brało pod uwagę czynników ESG podczas podejmowania decyzji inwestycyjnych.

użytkownicy potrzebują informacji na temat zrównoważonego rozwoju, nie jest zobowiązanych do zgłaszania takich informacji. W związku z tym istnieje wyraźna potrzeba solidnych i przystępnych cenowo ram sprawozdawczości, którym towarzyszyć będą skuteczne praktyki kontrolne, aby zapewnić wiarygodność danych i uniknąć pseudoekologicznego marketingu i podwójnego rozliczania (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464).

Po tych praktycznych doświadczeniach organy unijne przygotowały kolejne regulacje w przedmiocie szeroko rozumianych informacji niefinansowych, a szczególnie dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i zrównoważonego rozwoju. Zważywszy na przedmiot badań niniejszego artykułu, przede wszystkim wymienić należy Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (tzw. taksonomia) (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852; Schütze i Stede, 2024, s. 128-160). Jego celem jest zwiększenie poziomu ochrony środowiska i ograniczenie działalności szkodzącej środowisku, a więc prowadzenie działalności gospodarczej jako zrównoważonej środowiskowo. Uzupełnieniem rozporządzenia dotyczącego taksonomii są dwa kolejne (liczące razem ponad 400 stron), wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich:

1. Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 ustanawiające techniczne kryteria kwalifikacji służące określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych. Jest to tzw. umowa dotycząca klimatu (Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/2139).
2. Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2178 z dnia 6 lipca 2021 r. doprecyzowujące treść i prezentację informacji dotyczących zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej (Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/2178).

W wymienionych regulacjach prawnych doprecyzowuje się obowiązki sprawozdawcze podmiotów, określa treść, metodologię sprawozdań i przedstawia wzory sprawozdawczości, podaje się szczegółowe zasady obliczania kluczowych wskaźników podmiotów prowadzących różnorodną działalność gospodarczą, które powinny być ujawnione, w tym przez przedsiębiorstwa niefinansowe, instytucje kredytowe, firmy inwestycyjne oraz zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji.

Pod koniec 2022 r. opublikowano nową Dyrektywę CSRD (*Corporate Sustainability Reporting Directive*) w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464), która znacząco zmienia zapisy we wcześniejszych dyrektywach dotyczących informacji niefinansowych. Dyrektywa ta obowiązuje za okres sprawozdawczy od 1 stycznia 2024 r. (duże spółki i jednostki zainteresowania publicznego). Od 2025 r. obejmie także duże przedsiębiorstwa niebędące w obrocie giełdowym, od 2026 r. małe i średnie spółki notowane na rynku regulowanym, a od 2028 r. również spółki spoza Unii Europejskiej, które mają w UE jednostkę zależną i osiągają na terenie UE obroty przekraczające 150 mln euro rocznie. Wdrożenie tej dyrektywy oznacza nowy proces raportowania w spółkach, zastosowanie odpowiednich narzędzi informatycznych do gromadzenia danych, jak również opracowanie metodologii wskaźników zrównoważonego rozwoju. Zmienia się też terminologia w sprawozdawczości z „informacji niefinansowych” na „informacje na temat zrównoważonego rozwoju”.

4. Specyfikacja kluczowych wskaźników w systematyce taksonomii w Unii Europejskiej

Taksonomia Unii Europejskiej tworzy wspólne dla inwestorów i przedsiębiorstw narzędzie klasyfikacji zrównoważonej działalności gospodarczej. Jej celem jest wsparcie inwestorów w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych oraz zdefiniowanie działań, które mogą zostać uznane za zrównoważone. Daną działalność gospodarczą kwalifikuje się jako zrównoważoną środowiskowo, jeżeli m.in. wnosi istotny

wkład w realizację co najmniej jednego z sześciu określonych celów środowiskowych, spełnia wymogi technicznych kryteriów kwalifikacji, nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z określonych w kilkudziesięciu regulacjach unijnych celów środowiskowych bądź spełnia minimalne gwarancje społeczne.

Zgodnie z Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2021/2178, począwszy od 1 stycznia 2022 roku, przedsiębiorstwa niefinansowe ujawniać mają procentowy udział swojej działalności kwalifikującej się i niekwalifikującej się do systematyki taksonomii UE w całkowitym:

- obrocie (przychodach),
- nakładach inwestycyjnych („CapEx”),
- wydatkach operacyjnych („OpEx”).

Metodykę obliczenia kluczowych wskaźników (KPI, *Key Performance Indicator*) wyników w tych trzech obszarach przedstawiono za pomocą poniższych wzorów.

Udział procentowy obrotu (KPI obrotu):

$$\text{KPI obrotu} = \frac{P_{\text{syst}} - P_{\text{klim}}}{P} \times 100\%,$$

gdzie: P_{syst} – przychody netto ze sprzedaży produktów, w tym wartości niematerialnych i prawnych, związanych z działalnością gospodarczą zgodną z systematyką; P_{klim} – przychody netto ze sprzedaży produktów związanych z działalnością gospodarczą, która wniosła istotny wkład w dostosowanie do zmian klimatu; P – przychody netto ze sprzedaży ujęte zgodnie ze stosowanymi standardami rachunkowości.

Udział procentowy nakładów inwestycyjnych (KPI CapEx):

$$\text{KPI CapEx} = \frac{\text{CapEx}_{\text{syst}}}{\text{CapEx}} \times 100\%,$$

gdzie: $\text{CapEx}_{\text{syst}}$ – część nakładów inwestycyjnych ujętych w mianowniku, która: a) dotyczy aktywów lub procesów związanych z działalnością gospodarczą zgodną z systematyką lub b) jest częścią planu mającego na celu rozszerzenie działalności gospodarczej zgodnej z systematyką lub umożliwienie działalności gospodarczej i dostosowanie się do systematyki („plan dotyczący nakładów inwestycyjnych”), lub c) dotyczy zakupu produktów z działalności gospodarczej zgodnej z systematyką oraz indywidualnych środków umożliwiających docelowej działalności stanie się niskoemisyjną lub umożliwiających jej ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pod warunkiem że środki te zostaną wdrożone i uruchomione w ciągu 18 miesięcy. Zrównoważona środowiskowo inwestycja oznacza inwestycję, w ramach której finansuje się co najmniej jedną działalność gospodarczą, kwalifikującą się jako zrównoważoną środowiskowo; CapEx – zwiększenie stanu rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych w ciągu danego roku obrotowego przed amortyzacją, umorzeniem oraz wszelkimi aktualizacjami wyceny, w tym wynikającymi z przeszacowania oraz utraty wartości, dla danego roku obrotowego, z wyłączeniem zmian wartości godziwej. Również zwiększenie stanu rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wynikające z połączenia jednostek gospodarczych. Podstawą wyceny tych nakładów są stosowane standardy rachunkowości.

Udział procentowy wydatków operacyjnych (KPI OpEx):

$$\text{KPI OpEx} = \frac{\text{OpEx}_{\text{syst}}}{\text{OpEx}} \times 100\%,$$

gdzie: $\text{OpEx}_{\text{syst}}$ – część wydatków operacyjnych ujętych w mianowniku, która: a) dotyczy aktywów lub procesów związanych z działalnością gospodarczą zgodną z systematyką, w tym szkoleń i innych potrzeb związanych z dostosowaniem zasobów ludzkich, oraz bezpośrednich kosztów nieskapitalizowanych, które przedstawiają badania i rozwój, lub b) jest częścią planu dotyczącego nakładów inwestycyjnych mającego na celu rozszerzenie działalności gospodarczej zgodnej z systematyką lub umożliwienie działalności gospodarczej i dostosowanie się do systematyki w uprzednio ustalonych ramach czasowych, lub c) dotyczy zakupu produktów z działalności gospodarczej zgodnej z systematyką oraz indywidualnych środków umożliwiających docelowej działalności stanie się niskoemisyjną

lub umożliwiającą jej ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, jak również indywidualnych środków w zakresie renowacji budynków, pod warunkiem że środki te zostaną wdrożone i uruchomione w ciągu 18 miesięcy; *OpEx* – bezpośrednie, nieskapitalizowane koszty związane z pracami badawczo-rozwojowymi, działaniami w zakresie renowacji budynków, leasingiem krótkoterminowym, konserwacją i naprawami oraz wszelkie inne bezpośrednie wydatki związane z bieżącą obsługą składników rzeczowych aktywów trwałych przez przedsiębiorstwo lub osobę trzecią, którym zlecono na zasadzie outsourcingu działania niezbędne do zapewnienia ciągłego i efektywnego funkcjonowania tych aktywów. Koszty badań i rozwoju już uwzględnione w kluczowych wskaźnikach wyników dotyczących nakładów inwestycyjnych nie są liczone jako wydatki operacyjne.

Ciekawe są opublikowane wyniki badań o stanie pierwszego zastosowania w 2021 r. EU taxonomy regulations na przykładzie 45 austriackich niefinansowych spółek (Hummel i Bauernhofer, 2024, s. 166-197).

Konstrukcja algebraiczna powyżej opisanych kluczowych wskaźników jest prosta, jednakże wymagany zakres szczegółowych informacji jest bardzo szeroki. Dla sprostania tym wymogom konieczne jest rozbudowanie analitycznej rachunkowości w przedmiocie przychodów ze sprzedaży różnych dóbr, ponoszonych i planowanych nakładów inwestycyjnych oraz ponoszonych i planowanych wydatków operacyjnych. Nadto konieczne jest odpowiednie powiązanie zidentyfikowanych celów zrównoważonego rozwoju i efektów środowiskowych z ocenianymi wielkościami ekonomicznymi. Rozporządzenie delegowane Komisji z 2021 r. nakłada jeszcze wiele dodatkowych obowiązków związanych z rachunkowością finansową i z planowaniem biznesu. Mianowicie przedsiębiorstwa niefinansowe:

- a) wyjaśniają, w jaki sposób ustalono i przypisano do licznika wymienionych wskaźników obrót, nakłady inwestycyjne i wydatki operacyjne;
- b) wskazują podstawę, opierając się na której, obliczono obrót, nakłady inwestycyjne i wydatki operacyjne, w tym wszelkie oceny dotyczące przypisania przychodów lub nakładów do różnych rodzajów działalności gospodarczej;
- c) jeżeli zastosowanie jakichkolwiek obliczeń uległo zmianie od poprzedniego okresu sprawozdawczego, przedsiębiorstwo powinno opisać, dlaczego zmiany te prowadzą do uzyskania bardziej wiarygodnych i istotnych informacji, oraz przedstawić przeformułowane dane porównawcze²;
- d) podają informacje na temat istotnych zmian, które wystąpiły w okresie sprawozdawczym w odniesieniu do realizacji planów dotyczących nakładów inwestycyjnych ujawnionych we wskaźnikach;
- e) wskazują istotne zmiany, które nastąpiły w planie, oraz przyczyny leżące u podstaw tych zmian;
- f) opisują wpływ tych zmian na możliwość dostosowania rodzajów działalności gospodarczej przedsiębiorstwa do systematyki oraz wskazują okres, w którym oczekuje się, że dana zmiana nastąpi;
- g) dokonują przeformułowania kluczowych wskaźników wyników dotyczących nakładów inwestycyjnych i wydatków operacyjnych za każdy miniony rok sprawozdawczy objęty planem w każdym przypadku, gdy zmiany w planie miały wpływ na te kluczowe wskaźniki wyników.

W kontekście dużej pracochłonności przygotowania przez przedsiębiorstwa wymaganych informacji można jedynie zasygnalizować, że w literaturze przedmiotu wskazano już ponad 60 wskaźników dotyczących kilku różnych tematów, związanych z oceną zmian klimatycznych i ich skutków (Jankovic i in., 2016, s. 1-9; Kocmanova i in., 2012, s. 655-662; Lucarelli i in., 2020; Schokker i in., 2022, s. 273-292; Sebastien i Bauler, 2013, s. 3-12).

5. Case study na przykładzie giełdowej spółki górniczej

Podmiotem badań jest Jastrzębska Spółka Węglowa SA, która na poziomie jednostkowym oraz grupy kapitałowej po raz pierwszy dokonała analizy prowadzonej działalności pod kątem kwalifikowalności do systematyki taksonomii UE za rok 2021. Ocenę kwalifikowalności przeprowadzono względem

---

² Należy nadmienić, że nawet w przypadku formalnego sprawozdania finansowego jednostki stosujące krajowe standardy rachunkowości nie mają obowiązku prezentowania porównywalnych danych.

dwoch pierwszych celów, dla których zostały opublikowane listy działalności i odpowiadające im techniczne kryteria kwalifikacji (na podstawie Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2021/2139):

- Cel I. Łagodzenie zmian klimatu.
- Cel II. Adaptacja do zmian klimatu.

Szczegółowa analiza spełnienia kryteriów technicznych opierała się na wiedzy doświadczonych menedżerów i specjalistów branżowych z poszczególnych obszarów biznesowych, mających znajomość procesów technologicznych i procesów związanych z ochroną środowiska w Grupie Kapitałowej JSW, wiedzy i doświadczeniu ekspertów zewnętrznych, jak również na stosownej dokumentacji źródłowej (dotyczącej m.in.: parametrów technicznych działalności czy oddziaływania działalności na środowisko naturalne).

W opublikowanych raportach zintegrowanych (Raport zintegrowany, 2021-2022) zaprezentowano kluczowe wskaźniki wyników dotyczące proporcji obrotów (tj. przychodów), nakładów inwestycyjnych i wydatków operacyjnych związanych z działalnością kwalifikującą się (por. tab. 1).

Tabela 1. Kształtowanie się kluczowych wskaźników taksonomii w latach 2021-2022 na poziomie jednostki dominującej JSW SA

2021 rok	Suma	Kwalifikujący się do systematyki		Niekwalifikujący się do systematyki	
	mln zł	%	mln zł	%	mln zł
Obrót (przychody)	13 550,4	0,25	34,4	99,75	13 516,0
CapEx*	1 357,7	2,52	34,5	97,48	1 323,2
OpEx**	408,0	6,81	27,8	93,19	380,2
2022 rok					
Obrót (Przychody)	25 770,9	0,68	174,7	99,32	25 596,2
CapEx*	2 020,2	1,28	25,9	98,72	1 994,3
OpEx**	587,7	5,15	30,3	94,85	557,4

* Całość obejmuje cel I łagodzenie zmian klimatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: (Raport zintegrowany, 2021, 2022).

Ujawnienia zostały sporządzone z uwzględnieniem zasady unikania podwójnego liczenia, tj. poszczególne rodzaje działalności przypisano wyłącznie do jednej działalności kwalifikującej się, a każda część przychodów, CapEx i OpEx została wliczona tylko raz. W przypadku gdy dana działalność generująca przychody przypisana została do którejś z działalności kwalifikujących się do systematyki, wówczas także nakłady inwestycyjne (CapEx) i wydatki operacyjne (OpEx) powiązane z tą działalnością zostały do niej przypisane, nie podlegając już ocenie pod kątem kwalifikowalności do żadnej z innych działalności kwalifikujących się. Natomiast pozostałe wartości CapEx i OpEx, których nie można było uznać za związane z działalnością kwalifikującą się generującą przychody, przeanalizowano pod kątem możliwej ich klasyfikacji do kategorii zakupów z działalności kwalifikujących się, przy zachowaniu zasady, iż można je przypisać tylko do jednej, najlepiej im odpowiadającej działalności (a potencjalnie do rozpatrzenia było 88 działalności).

Ponieważ działalność JSW skupiona jest w obszarze przemysłu wydobywczego i w głównej mierze obejmuje produkcję węgla koksowego, wskaźnik obrotu uwzględnia głównie działalność dotyczącą selektywnej zbiórki i transportu odpadów, kwalifikującą się do systematyki według załącznika I do rozporządzenia delegowanego 2021/2139.

6. Dyskusja i wnioski

Poza wymienionymi uprzednio krytycznymi uwagami co do pracochłonności pozyskiwania danych do obliczenia trzech kluczowych wskaźników, najważniejsza wydaje się ocena użyteczności wartości tych wskaźników w świetle określonych szczytnych celów ochrony środowiska, a zwłaszcza klimatu.

Podstawowym punktem odniesienia generowania informacji powinny być oczekiwania i potrzeby informacyjne interesariuszy w procesie podejmowania przez nich decyzji, a zwłaszcza tych, którzy zainwestowali w daną organizację. Sama zaś informacja, aby być użyteczna dla interesariuszy, powinna charakteryzować się pewnymi cechami jakościowymi, które świadczą o jej jakości (Graczyk, 2011; Nadolna, 2013). Zatem użyteczność informacji ściśle wiąże się z jej jakością. Liczne definicje użyteczności informacji i jej charakterystycznych cech jakościowych są przytaczane w literaturze (Balicka, 2018). Wskazuje się także na konieczność poprawy jakości informacji niefinansowych w celu zwiększenia zaufania w biznesie, gdyż różnorodność podejść do prezentowania takich informacji negatywnie wpływa na użyteczność informacji (Błażyńska, 2018).

Warto też zwrócić uwagę na jeden z wymogów dobrego raportowania w ogóle, jakim jest ekonomiczność. Ekonomiczność oznacza generowanie niezbędnych informacji dla podjęcia decyzji oraz uwzględnienie relacji między kosztami ich pozyskiwania i przetwarzania a potencjalnymi korzyściami z tytułu ich stosowania (Graczyk, 2011; Nita, 2015).

Konstrukcja wskaźników, sprowadzająca się do informacji o strukturze procentowej przychodów, nakładów inwestycyjnych czy wydatków operacyjnych kwalifikowanych do systematyki taksonomii unijnej w ogólnej wartości odpowiednio każdej z tych trzech wielkości ekonomicznych, jest ułomna z punktu widzenia oceny jakościowej generowanych informacji, zwłaszcza, że KPI mają charakter statyczny, dotyczą jednego roku. Nawet, jeżeli zainteresowany użytkownik przeanalizuje odpowiednie dane w kolejnych latach, to też nie wyciągnie głębszych wniosków. Przykładowo w badanej spółce *CapEx* w 2022 r. wyniósł 1,28%, a w 2021 r. 2,52%, a więc zmniejszył się o ok. 50%, mimo że wartość kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych zmniejszyła się tylko o ok. 25%. Te obawy dotyczące użyteczności taksonomii UE w zakresie zrównoważonego rozwoju dzielają już inni badacze, krytycznie analizując praktyczne jej zastosowanie w przemyśle wytwórczym urządzeń elektrycznych (Ostojic i in., 2024).

Generalnie wskaźniki taksonomii nie odzwierciedlają pozytywnych bądź negatywnych skutków oddziaływania podejmowanych przez przedsiębiorstwa przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska. W literaturze przedmiotu znajduje się wiele ciekawych wypowiedzi konstrukcji wskaźników z tego zakresu (Departament for Environment Food and Rural Affairs, 2006; Marimuthu, 2021, s. 814-830; Rashidi-Sabet i in., 2022, s. 619-635). Bardzo ciekawe badania o wpływie ryzyka ochrony klimatu na wskaźniki finansowe przeprowadzono na próbie 435 jednostek z 37 krajów (Zhang i in., 2023).

Na podstawie badań nasuwa się generalny wniosek, że w Unii Europejskiej w ostatnich kilku latach nastąpiło przeregulowanie obowiązków sprawozdawczych w zakresie zrównoważonego rozwoju, a zwłaszcza dotyczących systematyki taksonomii w ochronie środowiska. Wymagany szczegółowy zakres przedmiotowy raportowania nie daje informacji o rzeczywistych pozytywnych bądź negatywnych skutkach działalności przedsiębiorstwa na rzecz ochrony środowiska.

Wymagane wskaźniki taksonomii mają tylko charakter ogólnoinformacyjny, są mało użyteczne dla kierownictwa jednostki czy też innych interesariuszy, a więc mało wartościowe. O wartości informacji świadczy zmiana w zachowaniach decyzyjnych spowodowanych daną informacją, z uwzględnieniem kosztów jej generowania (Graczyk, 2011; Żelazny, 2014). W publikowanych przez niektóre spółki giełdowe planach strategicznych czy modelach biznesu nie zakłada się osiągnięcia jakichś granicznych wartości analizowanych wskaźników taksonomii, a więc dotyczących zrównoważonych inwestycji.

W publikowanych przez badaną spółkę raportach zintegrowanych nie ma żadnej informacji o planowanych działaniach prośrodowiskowych czy też zmianie wieloletniej strategii w związku z takimi, a nie innymi osiągniętymi bądź planowanymi wartościami kluczowych wskaźników taksonomii. Ujawnianie informacje nie wpływają na podejmowanie decyzji przez głównego interesariusza, czyli inwestora. O ograniczonym popycie na tego rodzaju informacje świadczy także rezygnacja z benchmarku WIG-ESG.

Podkreślić należy, że badany zakres przedmiotowy generowanej informacji dotyczy tylko jednej części szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju. Od początku 2024 r. duże spółki zainteresowania publicznego lub jednostki dominujące dużych grup mają obowiązek zastosowania Rozporządzenia

Delegowanego Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju. Ten akt prawny, liczący ponad 280 stron, uszczegóławia zakres ujawnień w ramach standardów przekrojowych, tematycznych i resortowych. W grupie licznych, wymaganych tymi standardami mierników są także te, które powinny być wygenerowane przez rachunkowość. Dotychczas w polskiej literaturze zagadnienia ujawnień i pomiaru celów zrównoważonego rozwoju są przedmiotem zainteresowania nielicznych badaczy rachunkowości (Czerny i Kowalczyk, 2023; Karwowski i in., 2022; Krasodomska i in., 2022; Szadziewska i in., 2023).

W świetle wdrażanych do porządku prawnego Unii Europejskiej wielu dodatkowych standardów raportowania zrównoważonego rozwoju rachunkowość może wypełnić lukę w ujawnianiu kluczowych czynników wpływających na osiągnięcie szczytnych celów tego rozwoju. W dotychczasowej teorii i praktyce rachunkowości finansowej czy też rachunkowości zarządczej brakuje koncepcji grupowania przychodów ze sprzedaży produktów według wkładu do zmian klimatu, grupowania aktywów trwałych i wartości niematerialnych zgodnie z systematyką taksonomii, a także grupowania wydatków operacyjnych na badania związane z działalnością gospodarczą kwalifikowaną do systematyki taksonomii Unii Europejskiej. Istniejąca luka sprawia, że spółki subiektywnie uznają te trzy główne wielkości ekonomiczne jako kwalifikujące bądź niekwalifikujące się do taksonomii. Z analizy danych badanej spółki wynika, że udział działalności zgodnej z systematyką UE jest stosunkowo skromny, gdyż w latach 2021-2022 mieści się w przedziale 0,25-6,81.

Regulacje Unii Europejskiej otworzyły duże pole badawcze dla specjalistów rachunkowości, gdyż wymagają poszerzenia przez nich wiedzy dotyczącej zrównoważonego rozwoju. Takie wyzwanie stoi też przed biegłymi rewidentami, którym od 2024 r. poszerzono obowiązki o badanie raportów zrównoważonego rozwoju.

Bibliografia

- Balicka, A. (2018). Metoda ekspercka oceny użyteczności informacji o środowisku. *Praca Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 532.
- Błażyńska, J. (2018). Raportowanie informacji niefinansowych. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 503.
- Cosma, S., Venturelli, A., Schwizer, P. i Boscia, V. (2020). Sustainable Development and European Banks: A Non-Financial Disclosure Analysis. *Sustainability*, 12(5), 6146.
- Czerny, M. i Kowalczyk, M. (2023). How Cultural Factors Influence Sustainable Development Reporting in Poland. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 47(3), 203-220.
- Department for Environment Food and Rural Affairs. (2006). *Environmental Key Performance Indicators*, London. www.defra.gov.uk
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE, L 330 z 15.11.2014)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Dz. Urz. UE L 322/15 z 16.12.2022)
- Graczyk, M. (2011). Informacja oraz jej wartość w mobilnych zintegrowanych systemach informacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 650. *Ekonomiczne Problemy Usług*, 67.
- Heras-Saizarbitoria, I., Urbieto, L. i Boiral, O. (2022). Organizations' Engagement with Sustainable Development Goals: From Cherry – Picking to SDG – Washing? *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 29(3).
- Hummel, K. i Bauernhofer, K. (2024). Consequences of Sustainability Reporting Mandates: Evidence from the EU Taxonomy Regulation. *Accounting Forum*, 47(2).
- Izzo, M. F., Strologo, A. D. i Granà, F. (2020). Learning from the Best: New Challenges and Trends in IR Reporters' Disclosure and the Role of SDGs. *Sustainability*, 12(14), 5545.
- Janikowska, O. J. (2022). The Impact of EU Taxonomy Regulations on the Reporting of Sustainable Development Goals (SDGs) in Polish Mining. *Gospodarka Surowcami Mineralnymi*, 38.

- Jankovic Soja, S. i Bucalo Jelic, D. (2016). Indicators of Sustainable Development Performance: Case Study of European Union Countries. *Croatian Review of Economic, Business and Social Statistics*, 2(2).
- Kornieiva, Y. (2020). Non-financial Reporting Challenges in Monitoring SDG's Achievement: Investment Aspects for Transition Economy. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(1).
- Karwowski, M., Paszkiewicz, A. i Zubrzycka, E. (2022). Ujawnianie informacji dotyczących celów zrównoważonego rozwoju na przykładzie działalności leśnej i pocztowej. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*, 64(2), 87-102.
- Kocmanova, A., Nemecek, P. i Docekalova, M. (2012). *Environmental, Social and Governance (ESG) Key Performance Indicators for Sustainable Reporting* (7th International Scientific Conference Business and Management 2012). Wilnius Gediminas Technical University.
- Krasodomska, J., Zarzycka, E. i Dobija D. (2022). Czynniki determinujące raportowanie przez przedsiębiorstwa informacji o działaniach na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 46(3), 99-118.
- Lucarelli, C., Mazzoli, C., Rancan, M. i Severini, S. (2020). Classification of Sustainable Activities: EU Taxonomy and Scientific Literature. *Sustainability*, 12(6460).
- Marimuthu, R., Sankaranarayanan, B., Mithun, Ali S., Jabbour, A. i Karappiah, K. (2021). Assessment of Key Socio-Economic and Environmental Challenges in the Mining Industry: Implications for Resource Policies in Emerging Economies. *Sustainable Production and Consumption*, 27.
- Nadolna, B. (2013). Jakość informacji na potrzeby analizy decyzyjnej z wykorzystaniem kosztów relewantnych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 765. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 61.
- Nicolo, G., Zampone, G., De Iorio, S. i Sannino, G. (2022). Does SDG Disclosure Reflect Corporate Underlying Sustainability Performance? Evidence from UN Global Compact Participants. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 35(1).
- Nita, B. (2015). Sprawozdawczość wewnętrzna jako instrument kontroli zarządczej w sektorze publicznym. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 864. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 76(2).
- Ostojic, S., Simone, L., Edler, M. i Traverso, M. (2024). How Practically Applicable Are the EU Taxonomy Criteria for Corporates? – An Analysis for the Electrical Industry. *Sustainability*, 16(4), 1575.
- Rashidi-Sabet, S., Madhavaram, S. i Parvatiyar, A. (2022). Strategic Solutions for the Climate Change Social Dilemma: An Integrative Taxonomy, a Systematic Review, and Research Agenda. *Journal of Business Research*, 146, 619-635.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 roku w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (Dz. Urz. UE, L 198 z 22.6.2020)
- Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych (Dz. Urz. UE, L 442/1 z 9.12.2021)
- Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2178 z dnia 6 lipca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 przez sprecyzowanie treści i prezentacji informacji dotyczących zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej, które mają być ujawniane przez przedsiębiorstwa podlegające art. 19a lub 29a dyrektywy 2013/34/UE, oraz określenie metody spełnienia tego obowiązku ujawniania informacji (Dz. Urz. UE, L 443/9 z 10.12.2021)
- Ministerstwo Finansów. (2019). *Raportowanie rozszerzonych informacji niefinansowych za 2017 rok zgodnie z ustawą o rachunkowości – pierwsze doświadczenia i dobre praktyki*.
- Raport zintegrowany. (2021). <https://www.jsw.pl/raportroczny-2021/zrownowazony-rozwoj-w-jsw/w-trosce-o-klimat>
- Raport zintegrowany. (2022). <https://www.jsw.pl/raportroczny-2022/dzialalnosc-w-roku-2022/zgodnosc-dzialalnosci-zrownowazonej-z-taksonomia-ue>
- Sebastien, L. i Bauler, T. (2013). Use and Influence of Composite Indicators for Sustainable Development at the EU-level. *Ecological Indicators*, 35.
- Schokker, J., Kamilaris, A. i Karatsiolis, S. (2022). A Review on Key Performance Indicators for Climate Change. W: V. Wohlge-muth i in. (red.), *Advances and New Trends in Environmental Informatics* (s. 273-292). Springer.
- Schutze, F. i Stede, J. (2024). *The EU Sustainable Finance Taxonomy and Its Contribution to Climate Neutrality*. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 14(1).
- Szadziewska, A., Szycha, A. i Waniak-Michalak, H. (2023). Pomiar realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w świetle wytycznych UNCTAD-ISAR. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 47(3), 157-185.
- Ustawa o rachunkowości z 29 września 1994 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 120 ze zm.)
- Zarzycka, E. i Krasodomska, J. (2021). Environmental Key Performance Indicators: The Role of Regulations and Stakeholder Influence. *Environmental Systems and Decisions*, 41.
- Zhang, X., Zhang, M. i Fang, Z. (2023). Impact of Climate Risk on the Financial Performance and Financial Policies of Enterprises. *Sustainability*, 15(20).
- Żelazny, R. (2014). *Ekonomika informacji: przedmiot i zakres badawczy*. *Studia Ekonomiczne Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 176.

Usefulness of the European Union Taxonomy for Sustainable Activities Based on the Example of the Mining Company

---

Summary

Aim: The main scientific purpose of the article is a critical analysis of the key performance indicators in EU taxonomy regulations for sustainable activities for non-financial companies.

Methodology: The following research methods were used: literature analysis, criticism of legal EU regulations and individual case method.

Results: Non-financial companies must report on certain climate-related key performance indicators. In particular, information on the proportion of the turnover, capital expenditure or operating expenditure, which is associated with environmental sustainable economic activities. Usefulness of these key performance indicators is very low both from the point of view of the investor as well as of other stakeholders; indicators are static; it is difficult to compare them over time, and generally they do not reflect positive or negative effects of the company's impact on the environment. Calculation of these indicators, which is very time-consuming and cost-intensive, requires the involvement of experienced managers, industry specialists and external experts as well as expansion of analytical accounting and detailed business planning. There is a contradiction between the economics of generating information and its usefulness.

Implications and recommendations: When one considers the noble goals of ensuring the protection of the natural environment, it is necessary to reformulate key performance indicators towards disclosing information about the company's negative impact on the environment, but also about the positive effects of its protection.

Originality/value: Filling the cognitive theory gap in the subject of taxonomy systematics, qualified as environmentally sustainable, especially since the Polish literature on the subject in this substantive area is very modest. The utilitarian value is an indication of the low usefulness of the information disclosed in mandatory reports on sustainable development.

Keywords: sustainable development, regulations, taxonomy, key performance indicators

---